

OPISAĆ (239) *vb pf*

W temacie opis- zawsze -fz-. W temacie opis-: -f-, -s- (214), -fí-, -fz- (14).

o oraz a jasne.

inf opisać (38). $\diamond$ *fut* 1 sg opiszę (2). $\diamond$ 3 sg opisze (5). $\diamond$ 1 pl opiszęm (1). $\diamond$ 3 pl opiszą (3). $\diamond$ *praet* 1 sg m opisałem, -m, -em opisał (15). $\diamond$ 2 sg m -ś opisał (2). $\diamond$ 3 sg m opisał (68). *n* opisało (4). $\diamond$ 1 pl m pers -smy opisali (2). $\diamond$ 3 pl m pers opisali (34). $\diamond$ *plusq* 3 sg m był opisał (1). $\diamond$ *con* 1 sg m bym opisał (1). $\diamond$ 3 sg m by opisał (5). $\diamond$ 1 pl m pers byśmy opisali (1). $\diamond$ 3 pl m pers by opisali (1). $\diamond$ *impers praet* opisano (30) [cf też OPISANY N sg n], opisało się (7) *ListRzeż*, *ConPiotr*, *SkarJedn*, *StryjKron*, *WysKaz*, *SarnStat*, *SkarKaz*; -ano (21), -(a)no (9). $\diamond$ *part praet act* opisałwszy (19).

Sł stp notuje, *Cn s.v. opisuję co*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Przedstawić pisemnie lub ustnie, omówić; wyłożyć, pokazać, deformare, depingere, perscribere *Mącz*; *apparere*, *declarare* *Modrz*; *decantare*, *describere* *Calag* [w tym: kogo, co (156)] (181) : *FalZioł* +2v; Opisałem też krotko moję krziwdy y ciężkości *SeklWyzn* 4v; *GroicPorz* mm3v; *Leop* *2v; Late perscribere omnia ad aliquem, Szeroko opisać. *Mącz* 185c; A tak opifałszy Apoftoł ftrách fądow Páńfkich/ dopiro wiernym kładzye przed oczy/ iáko fie Pan zázwdy ftała o nie *RejAp* 165, 153, 164v; *GórnDworz* D3v; Toć tu rozno od onych hiftrikow/ ktorzy ofoby zacne/ ofoby krolewfskie ná plác wytaczáią/ á ich dzieie píszą. A tu Pan ná plác wytoczył á opifać kazał nędznego á flepego żebraká *RejPos* 68, 294; Tákże też y Páweł fwięthy/ chcąc opifać wieczerzey Páńfkicy iftność y vftáhę/ vkazał iáki nam thám pokarm dawan bywa *RejPosWiecz*³ 97v; Káże Dawid przykłády Bozkich fpraw opifać: áby potym Pothómftwo znało Pána Bogá/ y chwáliło imię iego. *BialKat* 33v, 21; *KuczKat* 40; *WujJud* 19v; *RejPosWstaw* 41v, [41³]v; *StryjWjaz* Bv; Ktory [*Jan*] nic chytrze áni zázwikłanie nie písał/ ále fzczyrze y poproftu rzecz ktora byłá/ [...] opifał *CzechRozm* 25; Iefli Prorocy Mefyálza Krolá opifali cielesnego y ziemskiego á nie radfzey duchownego. *CzechRozm* 178 *marg*, 26v, 83v, 137, 138, 180, *4; Napirwey tedy/ iáko fię okázuię z ksiąg w ktorych początki fwiátá opifano [*quod ex libris Originum mundi apparet*]/ obyczáyami fię tylko fprawowano á vftawámi oyczyfsemi. *ModrzBaz* 101v, 4v; lecz iż w káždéy chorobie przyládá iáka być mufi/ náturze pácyentá ktory nię choruię/ włafna: którey iefli ná oko nie vyrzym/ trudno iá opifać. *Oczko* 25, A4, [41]v; *Befchreiben*. Opifać. *Describere*, *decantare*. *Calag* 74b; Przypátruyćie fye murom/ y páłácóm złotym/ Abyfćie mogli opifać ie potym. *KochPs* 72; Co fię tedy tknie czwartey beftyey/ o tey wátpliwofći niemáfz/ y v ftárych patresow y teráznieyfzych pífarzow: iż przez nię duch Boży páńftwo Rzymfskie opifał *CzechEp* 371; A iż to iuz rzecz iefť ták iáfna/ żeby iey trudno kto miał záprzeć/ iż Monárchia Rzymfska/ iáką był Dániel opifał/ [...] iuz dawno vftála *CzechEp* 373, 177, 210, 275, 287, 306 (16); *CzechEp* *3; A opifałszy ták Apoftoł zátwárdziálość/ y nie vmieiętność ludu Izráelfkiego/ opifuie potym zacność ludzi Chriftiáńfkich *NiemObr* 83; Wtore fwiádectwo z Dánielá Proroká/ w 7. rozdzia. kędy Prorok/ opifałszy Bogá w máieftacie ie⁸⁰: przypomina też Mefyálzá/ ktorego fynem człowieczym názywa *NiemObr* 117; *KochSz* A2v; Więc iż práwo píáne nie mogło wfyfťtkiego oblápić/ co fie miedzy ludzmi tráfia ale tylko to co mogło zágárnac [!]/ pod fię zygarneło [!]/ ogulnie opifało. *GórnRozm* Gv; Cztery naprzednieyfze cnoty. Mądrość/ Mierność/ Sprawiedliwość/ y Męftwo. ktore y Chrzefćijanie y Poganie nadobnie opifáli. *LatHar* ++8v; z ktorych [*zwierzqt*] Lew znáczy Márká:

iż żaden iásniey nie opifał zmartwychwstania y w niebo wstąpienia Pána Christułowego. *WujNT* 849, 849; TRzebá pilnie weyźrzéc w té Authory, co Arbores confanguinitatis opifáli *SarnStat* 1265, 716, 749; *GrabPospR* Lv; *KmitaSpit* Av; opifał go [*Zbawiciela*] z wieiádłem ná plewę/ z siekierą y z ogniem nieugálzonym ná złe y niepłodne drzewo *SkarKaz* 1b; *CzahTr* [Dv]; *KlonFlis* A3; Przeto teraz złóddzieie opifzę łákome/ Ktorzy krádną pieniądze y rzeczy ruchome. O tym tedy złóddzieyftwie chcemy mowić ninie *KlonWor* 32, 5.

opisać komu (10): *SeklWyzn* 4; *KromRozm II* c4v; *RejAp* 185v; *RejPos* 230v; *RejPosWstaw* 41v; opuľzczę też vřpráviedliwienie y poświęcenie/ ktore nam też Apořtołowie řzczyrze/ iáko łami wierzyli/ opifáli *CzechEp* 362, 117, 318; Czilićcie řie zařafowali na libertatem nařze/ ze ya wam ono řzpetnie opifał on Doctor řtari *PaprUp* D3v; *OrzJan* 40.

opisać czym (4): *CzechRozm* 192; áżci dla tákiedy dumy řwey/ ważyli řię náwymyřláć wiele řłówek/ imion/ názwyrk y tákich y owákich terminow/ piřmu ř. nigdy nieznaíomych. Którymi potym/ rzecz tę wymyřloną/ y řłowu Bożemu nieznaíomą/ opifáli. *CzechEp* 232; Stephan Król, przyczyny rozvodu řwym przykřádem okazał y opifał. *SarnStat* 638; *KlonWor* 54.

opisać o kim, o czym (9); *RejAp* 185v; gdyż tho iuż iáwnie řlyřzimy [...] od tego Ewanyeliřty s. iż iuż pan ten przyřzedł/ o którym Prorocy řzyroko opifáli *RejPos* 221v; gdyż to tu y Anyoł wřpomináć raczy/ y Prorocy o tym řzyroce opifáli/ iż to řwięte plemię miało powřtáć z narodu Dawidowe⁹⁰. *RejPos* 271v, 237v, 271, 310, [323]v; Tenże też řam niżey z Włochow ich narod wywodzi řtárodawnych czářow ielzce przed Christułem/ o czym řię wyřłzey dořtáteczenie opifało. *StryjKron* 245; *OrzJan* 3.

opisać w kim, w czym (3): A iż we zborze řwym pan Chrřtus moc duchowną pořtánowił/ ktorą w zwięzowániu y rozwięzowániu/ ábo w odpuľzczeniu/ y zářzymaniu grzechow opifał. *NiemObr* 27; Lukařz Górnicki opifał w opiřlych Polákách trafne á kuńřztowne dworřtvo w řwym Dworzáninie. (–) *WerGořc* 247 marg. Cf »opisać w osobie«.

opisać gdzie [w tym: w czym (21); „wyřszej” (5), „tam”, „międy inřzemi”, „na ostatku”; z lokalizacją biblijną (3)] (33): Takyez abi bilo dzierzano na obie stronye tho czo około czynyenia sprawiedlywořci wynřřchim řiřcie opifano *LibLeg* 6/79; *MetrKor* 57/119; ktorem [przysiřgi] w.K.M. naořtatkv krotko opifáł y na rozelńanie řprawiedlywe dał. *SeklWyzn* 4; *SeklKat* R4v; Quem supra deformavi, Któřegom wyřłzey opifał. *Mącz* 435a; *SienLek* 116; Czemuż tu Ian řwięty pirwey opifał řády Páńkie/ toż dopirko powieda/ co řie ielzce dáleko przed tym řádem dziać miało? *RejAp* 165, 80; *RejPos* 310; mař być pewien o Wierze o téy/ ktorą trzymař: ktorą áczem ři wyřłzey opifał/ co á iáka ielř/ ábo być ma/ tegořiem nie dořożył *BiałKat* 41; *KuczbKat* 55; Potym dwa Biřkupowie iákom w wirřzu opifał Krolá między řobą prowadzą *StryjWjaz* C4v; *CzechRozm* 180v; wřzákóř iż go [*krwistego*] Gálen między inřřemi opifał/ y iáć go przypómnię. *Oczko* 34, 24; Aleřmy o tych Bářwánach y zabobonach pogáńřkich wyřłzey řzeroko [...] w Ruřkiedy Kronice opifáli. *StryjKron* 400; O ktorego Miářtá wzięciu/ y iego pořożeniu/ y zacnořci/ opifałem w inřřym Commentarzu moim řzeroko y dowodnie *StryjKron* 617; *CzechEp* 301, 314, 367; *NiemObr* 44; *ReszHoz* 135; *WerGořc* 255; Przeto powinowáctwá Mařżeńřtwá te řá/ ktore opifał Páweł S. do EPhezow *WerKaz* 286; *GostGosp* 72; Ledwie par kilka w dzieiách opifano/ Któřé zá práwe przyiaćioły miano. *KochPij* C3v; *WujNT*

836, 849; A gdy ták w Przywileiu opifszá ofobę/ Iuż máią ná fałszerze nieomylną próbę. *KlonWor* 54. Cf »w księgach opisać«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: zaimek pytajny (4), aby, iż (2), że (2)] (10): *SeklWyzn* g4v; gdzie iálnie opisano/ áby Heretykowie naprzod mieczem byli karáni/ potym też więtfze im karanie ieft náznáczzone *GroicPorz* ii4; *RejPos* 230v, 271v; *CzechRozm* 161; Opifano też doftáteczenie co ieft ípráwiedliwa przyczyná woyny [*Declaratur etiam latissime iusticia causae belli*]. *ModrzBaz* 104v; *SkarJedn* 156; żalu bym był ináczéy nie vřkromił/ iedno tę pracą podiáwřzy/ ábyim/ do czego Cieplice dobré/ y jako ich vřyváć opifał *Oczko* A3v; Boć on [*Chrisostom*] y kto beřtyią ieft/ y kto więcey beřtyi w łobie ma/ y kto nie ieft Chriřtyáninem/ chociař się nim názywa/ bárzo czyřcie opifał. *CzechEp* 54; *LatHar* 509; *KlonWor* 54.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikam: tymi (a. onymi) słowy (5), w tych słowiech (1), tak (4); mowiąc (1)] (10): *GroicPorz* b2; Bo kiedy náture Słowa Bożego opifał onymi łowy: Ná poczátku było Słowo/ á Słowo było v Bogá/ á Bog był Słowo: tedy náóftátek ták zamknął: A Słowo stáło się Ciálem/ y w nas mieřzkáło. *KuczKat* 30, 75; *SkarJedn* 155, 156; Co też y Křiadř Hieronym Powodowřki [...] opifał temi łowy: Był ieden márnotravcá *WerGoř* 255; *WerKaz* 286; *Phil* B2; *SarnStat* 982; Drudzy łá/ ktorzy máią mádroř táká/ iáká tenže Apořtoł opifał: Ziemiřká/ bydłęcá/ y dyabelřká. *SkarKazSej* 658a.

W połączeniach szeregowych (2): *Depingere verbis rem aliquam* Słowy opifáć/ słowy olięgnáć/ wyłtrychnáć. *Mącz* 300b; ktorych řywoty opifáli/ drukowáli y po bořnicách řwych/ wyrzućiwřzy řwięte/ pořtáwiáli. *ReszPrz* 43.

W charakterystycznych połączeniach: opisać czyřcie, doskonalej, dostatecznie (6), dowodnie, jařnie(j) (5), jawnie(j), krotko (4), nadobnie, ogólnie, osobliwie, pięknie (2), pilnie, z pilnořcią (2), po prostu, porządnie (2), szczyrze, szpetnie, szeroko (szyroce, szerzej) (18); opisać Antychryřta, Mesyjasza, naukę, rzecz(y) (3), sposob (2), sprawu (2).

Frazy: »jako [kto] opisał« (13): Bo gdy łobie vvařżyř co tho było zá miářto Ieruzalem/ iáko ie y řydowřcy y pogańřcy hiřtorikowie opifáli. *RejPos* 195v; Ták iáko o nim [o Panu] Dawid s. y ini Prorocy řzyroce opifáli *RejPos* 343v, 101v, 237v, [323]v; *CzechRozm* 142v; *Oczko* 3; *Skarřyw* 312; Ale Látopifcze Ruřkie y Litewřkie řtáre/ ktorychem ia dwánařcie concordował/ ináczey á iednořtáynym dowodem řwiádczá/ iákom to wyřřzy opifał przy Gediminie *StryjKron* 612, 542; *Phil* B2; Tu opifuie Bogá Oycá/ nie w człowieczych człónkách (iáko w pierwřzym rozdziale opifał Syná) ále w drogich kámieniách: ktore figuruią ířtnoř y náture iego. *WujNT* 849; *GrabPospR* N2v.

»jak(o) opisano (jest) (a. jako się opisało) [z ogólnikowym okreřleniem miejsca opisu w tekřcie]« [w tym: wyřzej (5), niřzej (1), inne (3)] (10): *MetrKor* 57/117v, 59/277; Ale gdi tak będziem wierzyć iáko wtich człónkach opyřřano poydziem krom zadnego wáptięnia do wiecznego řywota. *SeklKat* R4v, P; Ráycy przyřyęgáią na kařdy rok [...] řtrzedz potćiwolći/ pomnořenia pożytkow/ y práwá Mieyřkiego [...] iáko niřzey opifano *GroicPorz* b4v, v v; *SienLek* 116; *SkarJedn* 39; KTo ták ná tym řwiećie řyie/ iáko się wyřřzy opifał/ y ták nie odmiennie ář do řmierći/ wyřřwa *WysKaz* 13; Duřze dobre wezmá tákie ciářá iáko się opifał/ y tyřiękroć chwálebnieyřze ná wzor Chryřtuřowego ciářá. *SkarKaz* 208b.

Zwroty: »opisać historiją [czego]« [szyk zmienny] (2): Szeroko S. Ewángeliftá Páná Chriftułowego Náródnia Hiftoryą opifał *KuczKat* 35; Przetoz chćiał P. Bog/ áby S. Lukałz w Dzieiách Apołtołkich opifał hiftoryą kościoła náftáiącego. *WujNT* 836.

»w księgach, w książkach opisać« [szyk zmienny] (3:1): przetom tv wtych małych xiążkach wiare moię krotko opifał y w.K.m ie offiarwie *SeklWyzn* 4v; tak iáko to łzyroko opifał Sálomon w kłięgach mądrości *RejAp* 55; Ktorą rozność S. Augułtin opifał w Księgách *KuczKat* 345; *StryjKron* 667.

»opisać w [czyjej] osobie [kogo]« (1): iáko on opifuiać Krolá Antyochá Epipháneá/ [...] opifał też zaráz w iego ofobie y Antychriftá. *CzechEp* 365.

»z pomocą bożą opisać« (1): chcę to łzerzei łrofkazania w.K. M. łpomoczą bożą okazać y opiffać. *SeklWyzn* g4.

»(krotkimi a. jasnymi a. tymi) słowy opisać« [szyk zmienny] (9): O tym pięknie Plato rozumiał/ y łkutecznie to krotkimi słowy opifał *KwiatKsiąz* E; *Mącz* 300b; *GórnDworz* C7, C7v; Co wżytko y długimi y iálnymi łowy Máth. ł. opifał káp. 10. *CzechEp* 21, 364; Pomoż mi chucią łwoią/ á przyłpórz wymowy/ Abych twą łławną bitwę mógl opifać łowy *KochFrag* 41; *LatHar* 261; To okázowánie Máttheufz ł. y Lukałz dwiemá tylo łowy opifałi/ y rzecz bárzo wielką w krotkich łowiech zágrzebli *SkarKaz* 122a.

»wierszami opisać« (1): položono ich wżyłtkich piáci rzędem w wyniołło ozdobnych Złotogłowem przykrytych grobach/ [...] ná com łam włálnymi oczymá pátrzał/ y com wżyłtko porządnie wierłzami Polłkimi opifał *StryjKron* 777.

»z wolej bożej opisać« (1): Tak pilnie tę łprawę z wolej Bożey opifał Lukałz S. áby tym znácznieyła była moc Boża przez Páwła S. tey wyłpie wżyczoná. *WujNT* 508.

Szeregi: »obaczyć i opisać« (1): Co też ofobliwie obaczył y opifał S. Hieronym *KuczKat* 75.

»opisać, obwołać« (1): Iáko Ezáiałz/ iáko dawid/ iáko ini Prorocy wżędy opifałi/ obwołáli/ iedno iż páłcem nie vkázowáli/ národnia iego/ y łpraw iego *RejPos* 101v.

»okazać i opisać« [szyk 3:1] (4): Święty Paweł iałnie okazał y opifał łakę bożą/ przez ktorámy zbawieni *SeklWyzn* b4; O ynich Ceremoniach y wimiłlnich włtawach/ Czo rozvmiem y trzymam krotkom opiffał y okazał *SeklWyzn* g4v, g4; *SarnStat* 638.

»opowiadać i opisać« (1): Ale ná thym widzeniu łokłofzy niebieskich wcielzyć łie nie może/ áby o nich łwiátu y opowiadác y opifać nie miał. *RejAp* 185v.

»opisać i oznajmić« (1): że też nikt/ by łię miał zá namędrłzego: do niey przydác nic nie może: áni nam łepiey/ włálniey y dołkonáley Bogá opifać y oznajmić *CzechEp* 117.

»podać i opisać« (1): y ten [*Mars*] im napiérwéy łpołób woienney podác y opifać miał *OrzJan* 40.

»połwiadczyć i opisać« (1): tak iáko wam to łzyroko Prorocy wálzy połwiadczyli y opifałi/ coby łie z wámi łtáło/ á iákobyłcie wytrwáli w tych obowiałkoch wálznych. *RejPos* 230v.

»poznać i opisać« [szyk 2:1] (3): mógl też zaráz poznać y opifać Bogá y Christufa. *CzechEp* 413, 413, 416.

»opisać i prorokowác« (1): A czo ini Prorocy o tym opifałi y prorokowáli/ wiele á wiele tákich mieyć znaydzye *RejPos* 271.

»opisać i wykonterfetować« (1): łam go ná wielu mieyfcách dofyć iáfnie opifał/ y práwie wykonterfetował/ łzpetnego czarnego Dyablá z pieklá *ReszPrz* 44.

»wyłożyć i opisać« (1): iákoś wyłożył y opifał *Wolność GórnRozm* B.

»opisać i wymalować słowy« (2): Weźmiesz to W.M. ná lię pánie Kriški/ opifać/ y wymalować łowy dołkonálego Dworzániná. *GórnDworz* C7v, C7.

»wysławić a (i) opisać« (2): Abowiem ácz go ini Prorocy dziwnie wyławili á opifałi/ ále ten go iuż iáwnie páłcem vkazał *RejPos* 11; *BiałKaz* B3.

»opisać i wystrychnąć« (1): Tego co proši o lift/ właściwymi znáki Opifzá y wyłtrychną: Ze táki á táki Stanął przed námi liftu vkázáciel tego: Człowiek we trzydzieści lat/ y wzroštu śrzedniego. *KlonWor* 54.

»znaczyć i opisać« (1): przez ktore tych tám rzeczy cíelefnych opifanie/ żaden wiorny Chriřtyánin nie ieft/ ktoryby temu wierzyć nie miał iż zaráz znáczył y opifał duchowne *CzechEp* 366.

W przen (2) : *KuczbaKat* 175; Bo teź tákiego [Boga] nigdy zakon nie opifał/ áni takiego ludziom chwalić y weń wierzyć kazał. *CzechEp* 34.

2. *Podac do wiadomości, ogłosić; zapisać, zamieścić, wymienić* (34) : á łali gdzie mieyfcá gdzie ich [wód]/ mniéy/ niź opifałi/ widziem *Oczko* 3.

opisać kogo (4): DZIEWIĄTE KSIĘGI PRAWA GRODZKIEGO: KĘDY OPISAWSZY PERSONY GRODOWI NALEŻĄCE, WYLICZAJĄ SIE CZTERZY VRZĘDY STAROŚCIE PRZEDNIEYSZE. *SarnStat* 479, 230, 551, 749.

opisać co (12): *LibLeg* 6/79; *ConPiotr* 33; *Diar* 59; *GroicPorz* 11v; o czym że wzmiankę tylko/ a nie dołtáteczną náukę/ opifał Gálen/ wymawiáią go drudzy *Oczko* 10; gdzie wnet mowi: (opifawłzy Aniellką mowę nocną do Iozefá/ o brzemieniu małżonki iego) á to lię włzytko łtáło/ áby lię wypełniło co pan powiedział przez Proroká *CzechEp* 137; *WujNT* 298 marg; *SarnStat* 1, 467, 982; *SkarKaz* 275b. Cf *opisać co przez kogo*.

opisać co przez kogo (1): Kryłtyernus teź dołtawłzy człowyeká vczonego Korneliuřá Sceperá/ przez ktorego teź swoię niewinność opifał iáwnie/ á łotrowski vczynek poddanych/ profzác o pomoc włzytkich iáko pánow krześciáńłkych *BielKron* 199v.

opisać gdzie [o ogólnikowym okreřleniu miejsca opisu w tekście] (7): tho włchithko wyłłfchey opifano *LibLeg* 6/79; A iefly tho okazowanie wypełniwłly, włłłtko tho czo lię thu opyřalo łftotnie, doydzie potym na tho okazowanie *ConPiotr* 33; ia na tym dołć mam/ że tak trzymam/ yako pan Chriřtus włtawił/ wpiłmie łwięty m opifano/ y iako kořcioł chrzeřciańłki prawdziwy/ aż do tych czałow trzyma *SeklWyzn* e3; one łtáre łprzymierzenia ponowili/ y vmiárkowáli w tym włzyłtkim/ iáko niźéy opifano. *SarnStat* 1020, 344, 442, 975, 982.

W przeciwstawieniu: »opuścić ... opisać« (1): Ktore łpráwy y náuki Pánskie Ian S. opuřcił, á ktore opifał. (–) *WujNT* 298 marg.

W charakterystycznych połączeniach: *opisać mowę, nauki, osoby, persony* (3), *sprawy*; *opisać istotnie, jawnie*; *opisać w Piśmie Świętym*.

Fraza: »jako opisano (a. jako się opisało)« [w tym: z ogólnikowym okreřleniem miejsca opisu w tekście: wyżej (3), niźej (1)] (6): yłzechmi się zwolili niny y na przilłte czały náłłze czeladkę thak

iako sie opisało rzędzicz y sprawowowacz [!]. *ListRzeż w.* 46; Temu yeft tak nyeynaczy yedno yako opifzano *ZapKościer 1582/28*; żeby iuz tak zá pieniądze podwody dawano/ iáko wyszféy opifano. *SarnStat 975, 344, 442, 1020*.

Zwroty: »przez otworzysty list opisać« (1): A ten Dekret álbo fskazánié przez otworzyfty list fádowi ziemfkiému ma oznáymić opifawfzy. *SarnStat 467*.

»opisać wedle praw« (1): Opifawfzy wedle praw perfony fádowé, w drugim rozdziale opifané fą fówice, álbo zásiédzenia fádów, które zložoné fą z inychże perfón *SarnStat 749*.

»uniwersałem opisać« (1): Posłowie słyszác, iż KJM od pirwszej swej sentencyji i owej srogiej winy nie odstąpił, i owszem ją počwierdzając nazywał dekretem i obyczajem konstytucyji uniwersałem opisać ją opowiedział rozkazać *Diar 59*.

a. Dokonać urzędowego zapisu; zaprotokołować (10) :

opisać co (5): yfz ten mlyn ktory opifzal nye wrofdzelný mayętnończy ktori on vwařza Moczy ten opifz nycz nyema any polzwath. *ZapKościer 1585/54v*; On ránny opifze rány/ á podpisek hoynie ich nápiřze/ y z iedney rány dwie/ y trzy vczyni *GórnRozm H. Cf opisać co na kogo*.

opisać co na kogo [= *przypisać co komu*] (3): Nuż co tych co ráni fąsiádá nie dáleko domu fwego á chcąc z tego wyniřć/ y podrápawfzy twarż fwoię/ á drżwi porábawfzy/ y woźnemu ořwiadczywfzy/ opifze náišćie ná dom/ ná onego ktorego fámże ranił/ y pozwie pierwey o nařćie domowe do grodu/ niř ow o rány. *GórnRozm H. Cf »[na kogo] opisać rany«*.

opisać komu (3): yfz nařz kyelka rařzow profzyela terařzneyřza zona Criftopha Tempřzkego: abifmy mowyęli sy pyerwfzym Męfzyem Iako sgrzegorzem nyefzolowfkym aby y opifzal mowyancz yam tu wnyořzla swy przidaczy syczimyna *ZapKościer 1585/60, 1586/65. Cf opisać komu dla kogo*.

opisać komu dla kogo (1): a tak profzę wařz abifřzce smoym panem Mowyeli abi my opifzal dla dzatek moych *ZapKościer 1585/60*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [iř] (2): y dali řzobyę opyřzacz wxzęgy nařzye yfz ten vczivy Maczy Smok zapifzuye Swoyę cząřtkyę Imyeny zyeńye swoy yako polwloky vřzywacz do y smyrczy *ZapKościer 1586/65, 1585/61v*.

Zwroty: »opisać w księgi« (3): Stal řzyę kup myedzi slachetnyemy pany wyzy opyřzanymy y dali řzobyę opifzacz wxzyęgi prawnye przet wřzytkyemy przifzyeřznyemy *ZapKościer 1588/78, 1585/61v, 1586/65*.

»[na kogo] opisać rany« [*szyk zmienny*] (2): zgniewa fię fąřiad ná fąřiadá/ rani go kto iny/ á on wnet ná fwego fąřiadá/ [...] rány opifze. *GórnRozm G3*; Tęń kogo ranią/ ábo iego przyřáćiele/ nie ná tego opifzą rány/ ktory ranił/ ále ná tego kto fię ma dobrze/ á był przy zranieniu/ wiedzác że tęń ma czem zápláćić. *GórnRozm I*.

»testament opisać« (1): Pan Florian Bothurzinsky [...] cchczancz wedlug stanu krzecczianskiego, teřtament swoi, toiefł wolią swą ořtateczną vczinicz, y opifacz, wezwał ksobie naprzoth mnye iawnego piřarza *MetrKor 59/75*.

3. Wyznaczyć, okreřlić, ustalić; nakazać;; mandare Vulg [w tym: co (14)] (15) : *KromRozm III N8; KuczbKat 245*; Ale naprzod niř co trzebá opifáć řpořob obieránia Krolá [*Sed ante omnia regis electio praescribatur*]: kto ma być obran/ od kogo/ á iákim řpořobem. *ModrzBaz 75; KochPs 10; Práwem fię*

to opátrzyć może/ iż by ten fkarány był/ ktoby z wietźem niż opifę pocztę na *electiq* przyiáchał/ á Krolá mocą podác chciał. *GórnRozm* Av; podobno tego potrzebá/ ábyfmy ípofób wyprawy woienney opifáli *OrzJan* 47; Dla tegóz opifano poczty iáko wiele ofób ma mieć przy fobie, iedno dzieięć. *SarnStat* 773, 969.

opisać komu (6): boć by to było addere afflicto afflictionem, aby nam takie kondycyje miał kto opisać, za ktoremi by się jeszcze krzywdy tej, którą cierpiemy, miało przymnażać. *DiarDop* 105; Ale dziś w tych rozmaitych błędziech/ trzebá doftátecznieyźzego Wyznánia/ iákie nam Conciliu^m Trydentfkie/ y PIVS IIII Papież namieftnik Dámáfow opifał: ktore niżej przypifzemy. *WujJud* 24v; *Oczko* 22v; *GórnRozm* G; *OrzJan* 19; Ktemu vczynił go Confiliarzem przednieyźzym téy fławnéy Rzeczypořpolitéy, y mieyfce mu przednieyźze w Senacie opifał *SarnStat* 1141.

opisać na czym (1): *SarnStat* 969 cf *Szereg*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [aby, iż] (2): Przetho by około nakładow lepiej náfládowác vczonych w Práwie/ kthorzy opifáli áby Powod nakłady fwoie po ofzácowaniu Sędźiego poprzyfyęgał. *GroicPorz* dd3; *SarnStat* 969.

W charakterystycznych połączeniach: *opisać drogi, kondycyje, miejsce, porządek, powinność, sposób* (2), *urząd*.

Zwroty: »pod gardłem opisać« (1): wam [Turczyn] pod gárdłem nabożeńftwo Máhometckie opifze: do ofłarczów Máhometckich y do kořciófów iego powiedźie *OrzJan* 19.

»[komu] opisać miarę« (1): ále iáko tákich [wszeteznic] nie léczém/ ták iem opifác miáry [w piciu] niemožém *Oczko* 22v.

»prawem opisać« (1): Powftáñ/ o pánie wieczny/ w gniewie twoim Przeciw złych ludzi niepobożney rádźie: A powftáñ z pómftáñ/ iákař prawem fwoim Opifał [in praecepto quod mandasti *Vulg Ps* 7/7] *KochPs* 10.

»w statucie opisać« (1): co iásnie znác z tey przýięgi/ którą Sędziemu [...] w Státucie opifáli *GórnRozm* G.

Szereg: »opisać i postanowić« (1): Ná którym [liřcie] ták drógi opifano y poftánowiono [...] iż to drógi byly ftárádawné/ to ieft źiem Ruřkich y Bełfkiey przez Rubieřzów *SarnStat* 969.

4. *Nazwać, okreřlic* [kogo, co] (5) : Lecź gdzieby dzifieyźzego fłowá nie było ná tę rzecz kthoráby dworzanin opifác chciał/ nie telko mie/ nie obrázi řthározytne fłowo/ ále ie wolę niż cudzoziemfkie *GórnDworz* F5v; Abowiem ták ie niektórzy opifáli: Dofyc wczynieni ieft/ Pánu Bogu czeńć powiná wyrządźic. *KuczKat* 220; *WujNT* 820.

opisać kogo komu (1): Ale ieffli niewiećie/ opifze wam Auguřtyn řwięty doftátecznie Heretyká. *WujJud* 20.

opisać kogo kim (1): A ktoby themu nie wierzył/ niecha czyta dekretały/ naydzie iáko káźdego řrogim odřczepieńcem á práwie pogáninem opifano/ ktoby nie řtał mocno przy vřtáwach kořciófá řwiętego Rzymřkyego. *RejAp* 116.

5. *Oczernić, oszkalowác* [kogo, co] (2) :

opisać do kogo (1): wfzyřcy przeciw iemu [Kolumbowi] y brátu iego powftáli/ zwłářczá Orlándus Hiřpan/ ktory go y brátá iego opifał do Krolá Hiřpáñřkiego w thy fłowá: Rácź wiedźieć wářzá

Krolewka miłość nas słuźebniki swoie ná wyfpie Hiszpanie wielką nędzę y krzywdę ćierpieć *BielKron* 443v.

Zwrot: »pośmiewiskiem opisać« (1): Wktorym rodzaju takowych niesłufnych pośtępkow/ niektory Dominicianow włałny potkomorzy/ iego nikczemność a głupstwo obyczainym pośmiewiskiem opifał *KwiatKsiąż* G3.

6. geom. Kreśląc otoczyć co czym (2) :

Zwrot: »figurę [czym] opisać« [szyk zmienny] (2): Zásię Figurę z prośtych linii/ drugą także z prośtych linii Figurą opifać/ to zową/ kiedy ią zwiierzchu tak okréłzą/ iż ftronami fwemi fye będzie dotykąc węglów Figury opifańey. *GrzepGeom* D4v, D4.

Szereg: »okresić albo opisać« (1): Okréścić albo opifać kołem którą Figurę/ z prośtych linii vczynioną/ zową tho/ kiedy około niéy tak bywa otoczóné/ że fye iéy węglów tyka. *GrzepGeom* D4.

Synonimy: **1.** obwołać, opowiedzieć, oznajmić, poświadczyć, przedstawić, wyłóżyć; **2.** ogłósić, spisać, wskazać, wymienić, zapisać; **3.** kazać, postanowić; **4.** nazwać, okréścić; **6.** okresić.

Formacje współrdzenne cf PISAĆ.

Cf OPISANIE, OPISANY

AW